

לע"נ ברוך בענדיט וברכה גרוס ע"ה

WEEKLY PLANNER

פרשת השבוע אחרי מות דף השבוע מגילה כ"ט

פרנס השבוע

Dedications available, email R' Zacharia Adler - info@dafaweek.org

ג) לימוד וחזרה (ד' פעמים) וחזרת מסכת תענית	ב) אליבא דהלכתא	א) עם מראי מקומות	פרנס היום Follow any track ←
☐ דף כ"ט עמוד א'	☐ דף כ"ט עמוד א' עם רש"י	☐ דף כ"ט עמוד א' עם רש"י ותוס'	יום ראשון לע"נ
☐ דף כ"ט עמוד ב'	☐ דף כ"ט עמוד ב' עם רש"י <u>בענין מנהג העולם שאין מבטלין ת"ת לקבורות ת"ח</u> ע' שו"ע יו"ד סי' שסא א' הערות הגריש"א כתובות יז.	☐ חזרה דף כ"ט עמוד א' <u>בענין מבטלין ת"ת להוצאת המת</u> ע' רשב"א מגילה (כט.) #1 רמב"ן כתובות (ז.) #2 קובץ שיעורים כתובות (אות מח) #3	יום שני
☐ חזרה א' דף כ"ט עמוד א'	☐ <u>בענין אם יש תנאי בשאר בתי כנסיות בעולם</u> ע' שו"ע או"ח סי' קנא יא' מג"א סי' קנא ס"ק יב' אליה רבה סי' קנא'	☐ דף כ"ט עמוד ב' עם רש"י ותוס' <u>בענין האיסורים בביה"ק</u> ע' רמב"ם הל' אבל (פ"ד הל' יג') #4 כסף משנה הל' אבל (פ"ד הל' יג') #5 שלטי גבורים סנהדרין (טו.) מדפי הרי"ף #6	יום שלישי
☐ חזרה א' דף כ"ט עמוד ב'	☐ <u>בענין באיזה מקום נאסר בביה"ק</u> ע' שלטי הגבורים סנהדרין טו. לדפי הרי"ף ערוך השולחן יו"ד סי' שסח' חזו"א יו"ד סימן רט' אות טו'	☐ חזרה דף כ"ט עמוד ב' <u>בהמשך הענין</u> ע' ב"ח יורה דעה (סי' שסח) #7 שו"ת דברי מלכיאל (ח"א סי' סז) #8	יום רביעי
☐ חזרה ב' דף כ"ט עמוד א'	☐ <u>בענין ליטול ידיו אחר ביה"ק</u> ע' ריטב"א מגילה כט. טור יו"ד שעו' בית יוסף שם	☐ <u>בענין שואלין בהל' הפסח קודם לפסח</u> הר"ן מגילה (ב: מדפי הרי"ף) #9 טור או"ח (סי' תכט) #10 בית יוסף או"ח (סי' תכט) #11	יום חמישי
☐ חזרה ב' דף כ"ט עמוד ב'	☐ <u>בענין להפטיר קטן בד' פרשיות</u> ע' רמ"א או"ח רפב' ד' משנ"ב שם מנהג ישראל תורה תרפה' ד'	☐ <u>בענין תדיר ושאינו תדיר</u> ע' תוספות רי"ד מגילה (כט:) #12 שו"ת בית הלוי (ח"א סי' ד') #13 טורי אבן מגילה (כט:) #14 קובץ שיעורים פסחים (אות רה) #15	יום ששי
☐ חזרה ג' דף כ"ט מגילה ☐ חזרה דף כ"ט תענית	☐ חזרה דף כ"ט מגילה ☐ חזרה דף כ"ט תענית	☐ חזרה דף כ"ט מגילה ☐ חזרה דף כ"ט תענית	שבת
		☐ חזרה דפים כ"ו-כ"ח מגילה ☐ שיעורי עיון על הדף ☐ בחינה על הדף	הוספות

לימוד מסכת מגילה מוקדש לע"נ ר' סנדר חיים זאב ב"ר יחיאל ישראל הירט ע"ה

לע"נ ברוך בענדיש וברכה גרוס ע"ה

1. רשב"א מגילה (כט.)

[כט ע"א] מבטלין תלמו' תור' להוצאת המת ולהכנסת כלה. יש מפרשים רש"אין לבטל אבל אינו חיוב* אלא א"כ הוא מת מצוה. ויש מפרשים [מבטלין]*. חייבין לבטל ולעיל [בריש]* פ"ק⁵¹¹ ובכתובות בריש פ' האשה [שנתאלמנה]* כתבתי בארוכה בס"ד⁵¹². אבל למאן דמתני לית ליה שיעור'. ויש מן הגאונים ז"ל⁵¹³ שאמ' דלמאן דלא מתני⁵¹⁴ ולא תני לית ליה שיעור' למטה⁵¹⁵, אלא* כל שיש מתעסקין בקבורתו די.

2. רמב"ן כתובות (יז.)

הא דאמרינן מבטלין תלמוד תורה להוצאת המת, דווקא להוצאתו אבל לשאר צרכיו לא. ואע"ג דאמרינן במסכת מ"ק (כו, ז) מת בעיר כל בני העיר אסורין בעשיית מלאכה, תלמוד תורה לא מבטלינן הואיל ואינו מוטל עליו לקבורו ויש יורשין שחייבין לקבורו. והא דאמרינן בפ"ק דמגילה (ג, ז) פשיטא לי מת מצוה ות"ת מת מצוה עדיף דתניא מבטלין ת"ת וכו' דשמעת מינה אבל שאר מתים ת"ת עדיף. י"ל דההיא לאו דווקא מת מצוה, אלא מילתא כולה דהתם במת מצוה מיירי, ולהכי קאמר פשיטא לי דמת מצוה עדיף דהא אפי' בשאר מתים נמי תניא דמבטלין. ואיכא דאמרי (גי' - למימר) דהאי מבטלין דהכא רשות, כלומר אי בעי מבטל, ובההיא ה"ק, כיון דשאר מתים כת"ת, מת מצוה פשיטא לי דעדיף מיניה. וסמכינן לה מדאמרינן אמרו עליו על רבי יהודה בר' אלעאי שהיה מבטל, אלמא שאר רבנן לא מבטלי. ואינו נכון אלא

3. קובץ שיעורים כתובות (אות מח)

[מח] מבטלין ת"ת להוצאת המת אם אין עמו כל צורכו, וקשה איה חידוש יש בהוצאת המת ובהכנסת כלה יותר מכל המצות דג"כ דינא הכי, כמבואר בגמ' מועד קטן ט' דאין מבטלין ת"ת במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים, והיכא שא"א ע"י אחרים מבטלין ת"ת מפני כל המצוות, ומ"ש הוצאת המת והכנסת כלה דנקט הכא, ושמא י"ל דאע"ג דיש עמו כל צורכו מ"מ יש בריבוי אנשים ריבוי מצוה, כמו שכתב הר"ש ריש מס' פאה מהירושלמי לענין דברים שאין להן שיעור, וס"ד דגם בשביל זה צריך לבטל מת"ת דדמי לא"א לקיימה ע"י אחרים, קמ"ל כיון דעיקר המצוה אפשר לקיימה ע"י אחרים אין מבטלין ת"ת בשביל ריבוי מצוה.

4. רמב"ם הל' אבל (פ"ד הל' יג')

בעשיית מלאכה עד שיקברוהו. ואם יש לו מי שיתעסק בצרכיו מותרין : יא' תלמי חכמים שמת. אפילו היו עמו עד ששים רבוא מבטלין תלמוד תורה להוצאתו, היו ששים רבוא אין מבטלין, ואם היה מלמד לאחרים אין לו שיעור אלא מבטלין הכל להוצאתו : יב' קוברין מתי גום וממתני אבליהם ומבקרין חוליהם מפני דרכי שלום : יג' בתי הקברות אסורין בהנייה. כיצד. אין אוכלין בהן ואין שותין בהן ואין עושין בהן מלאכה. ולא קורין בהן ולא שונין בהן. כללו של דבר אין נאותין בהן. ולא נוהגין בהן קלות ראש : לא

ילך אדם בתוך ארבע אמות של קבר ותפילין בראשו וספר תורה בזרועו ולא יתפלל שם. וברוח ארבע אמות מותר יך המוליד עצמות ממקום למקום לא יתנם בדיסקיא ויניחם על גבי החמוד

5. כסף משנה הל' אבל (פ"ד הל' יג')

יג' בתי הקברות אסורין בהנאה : ומ"ש ולא נוהגין בהם קלות ראש צפרק נזי העיר (פג). מנו רבנן נמי הקברות אין טהגין בהם קלות ראש אין מרעין בהם בהנאה ואין מוליכין בהם אמת המים ואין מלקטין בהם עשנים ואם לקטן שורפן במקומו. ולא ידעמי למה השמיט רבינו כל זה : לא ילך אדם וכו'. צרייטא פרק מי שמתו (פג). ונכנסתי דיון גבי ק"מ לא יהלך אדם בבת הקברות וס"מ בזרועו וקרא טו. והכי מסתבר דכלל קריאה זו מאי לועג לרש חיבה :

יד המוליד עצמות וכו'. צרייטא פרק מי שמתו (פג) :

7. ב"ח יורה דעה (סי' ששת)

וי"פ ע"ד גראה דמה שכתב כאן ונמכרים או נחלקים : נמי הקברות אסורין בהנאה אין אין נוהגין בהן קלות ראש אסור דאורייתא אלא מדרבנן אסורין בכל הנאה דלית בה קלות ראש אפילו אינו על הקברים עלמס אלא בתקנת שלח חפרי כלל אסור מפני כבוד הממס חכו שכתב כ"ד אין אוכלין בהן וכו' עד כללו של דבר וכו' ולא נוהגין בהן קלות ראש וחי אסור הנאה מדאורייתא קאמר לא היה כ"ד לפרש כ"ד וכו' ועד הי"ך כתב כללו של דבר וכו' הלא כיון דאסור הנאה דאורייתא אפילו לית טה קלות ראש אסור אלא וחי אסור הנאה מדרבנן קאמר מפני כבוד הממס ולכן פירש כ"ד וכו' לאורי דדוקא דבגדים דלית טה קלות ראש קאמר וספירא ליה דהא דמנו רבנן אין טהגין בהן קלות ראש אין מרעין וכו' לאו מי והדר מפרש קלות ראש מאי היא אין מרעין וכו' אלא מילי מילי קמי אין טהגין בהן קלות ראש וכו' אוכלין בהן ואין שומין וכו' וכדמפרש צרייטא אחריתא גבי בית הכנסת (שם דף כ"ט). מנו רבנן נמי כנסיות אין טהגין בהן קלות ראש אין אוכלין בהן ואין שומין בהן ואין נאותין בהן ואין מטיילין בהן ואין נכנסין בהן בהנאה מפני החמה וכל הי מילי כלל ליה מנה דברייתא גבי נמי הקברות נמאי דמנא אין טהגין בהן קלות ראש והדר מני אין מרעין בהמות וכו' וחי קמני דפשיטא כיון דאין אוכלין בהן וכו' כל שכן שאין מרעין בהן וכו' ומהאי טעמא השמיט הרמב"ם היהא דאין מרעין וכו' כיון דנלמנט מכלל שכן מהני דאין אוכלין בהן וכו' אלא מה שכתב אחר כך עפר הקבר אינו אסור בהנאה וכו' ומלכא פין קרקע עולם לקרקע גנין המס כאסור הנאה מדאורייתא קאמר כדאיטא צפרק עמר הדין (מ:):

6. שלטי גבורים סנהדרין (טו. מדפי הרי"ף)

בתלמוד. ובסמ"ג נמי בהלכות אבל ז"ע דהביא לשון (טו) הרמב"ן ז"ל ממש והוסף א"כ קת מהיהא צרייטא דפרק בני העיר והשמיט קלמס וכתב על היהא שהביא בשם רבו כשהיא דוקא על הקברים עלמן ועל רישא דצרייטא לא כתב כלום בזה ואי ענין מיירי וכן בדברי הטו"ד סי' שס"ד ז"ע. כי לפי מה שהביא הטור דברי אביו פליג עם דברי רבינו ישעיה ז"ל וכו' קא מפרש היהא צרייטא דפרק בני העיר סי' שס"ח השמיט דברי אביו ז"ל שפי' כמו שפי' ר"י ז"ל : מכל אלה לבי אומר לי דכדכ"ל ליה להרמב"ם ז"ל דיון בית הקברות הוא דבין נמי כנסיות ויהיב לבתי קברות כל דין דיהיב לבתי כנסיות דאיחא פרק בני העיר וכמו שכתב איהו פ"א מה"ל מפלה גבי הדוקא נמי כנסיות חוה כי כ"ל למי' דאיחא מילוק פין נמי קברות שהם של רבים ושל כרכים ופין קבר של יחיד כי קברי הכרכים זכרי רבים יגהו כדמוכח בפ"ק דמ"ק וכן נראה מסדר ה"ג שהביא דין בית הקברות דיון זכרי רבים והכי כתב הרמב"ן ז"ל נכפר מורת האדם בענין קבורה גבי חפירת הכוכין נמועד ומיקון דבית הקברות של בני המשפחה כ"ש בית הקברות של כרכים דעדידי אדעתא דכ"ע זכרי רבים (ז) דרבים שמו רבים

8. שו"ת דברי מלכיאל (ח"א סי' טז')

ולפ"ז נראה דס"ל להרמב"ם דהא דאין מרעין בו בהמות ואין לוקטין בו עשבים ואם ליקטן שורפן במקומו הי"נן משום איסור הנאה חמס כמ"ש הר"ן ולא משום כבוד מתים דאי משום כבוד מתים ל"ל למימר אין מרעין בו בהמות הא הוי קו"ח ממה שבעצמו אסור לאכול שם ובבהמה הוי בזיון ספי. וכן קשה למה אם ליקטן שורפן וטעם דקנס דחוק דכל כה"ג הו"ל לפירושי... ולפ"ז מיושב מאוד סוגיא דמגילה כ"ט דפריך מפני כבוד מתים אה"י. ומטיק דקאי ארישא. והוא תמוה דהא גם הנהו דסיפא הוי משום כבוד מתים וכמש"ל. אבל לפמש"ל א"ש דהנהו דסיפא הוי משום אה"נ ממש וכמש"ל. ונראה שלזה פירש"י ג"כ דקאי ארישא היינו על אין נוהגין קלות ראש. משום דאזיל לטעמיה דס"ל בע"ז מ"ה דבנטעו יחור כ"ע ל"פ שאסור אף בנטעו ולבטוף עבדו דהוי כחלוש ולבטוף חברו. וא"כ ה"ה בעפר שעל הקבר ע"כ ס"ל כ"י ישעיה שאסור דהוי תלוש ולבטוף חיברו.

לע"ג ברוך בענידיש וברכה גרוס ע"ה

9.הר"ן מגילה (ב: מדפי הר"ן)

של נס ודרשה של מגילה דלילו מגילה גופה כנר קרלו אותה מע"ש דשנת לא קרינו לה משום גזירה דרבה: משה תקן להם לישראל שיהיו שואלין ודורשיין בענינו של יום הלכות פסח וכו'. כלומר ששואלין ומפרשיין הלכותיהן והא דאמרינן בעלמא שואלין בהלכות פסח קודם לפסח ל' יום הוא ענינא אחרינא הוא דלאו למימר דמחייבין מהאי זימנא לדרוש בהלכות פסח אללא לומר שהשואל בהם בבית המדרש בלוחו זמן מיקרי שואל כענין דקיי"ל בשני תלמידים שואלין שאם אחד שואל כענין ואחד שלא כענין שנוקטין מחלה לשואל כענין: אבל מקרא מגילה

10.טור או"ח (סי' תכט)

תכט (ה) תניא [ח] שואלין ודורשיין בהלכות פסח קודם הפסח שלשים יום הלכך שלשים יום קודם הפסח חל עליו חובת ביעור כאשר אבאר: מצאתי כתוב בר"ה ניסן ער אחר

13.שו"ת בית הלוי (ח"א סי' ד')

שכ' דמצוי לא הוי מעלה כלל להקדימה יעו"ש. והיותר נראה דאע"ג דקיי"ל דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם ואפילו לדחות לגמרי האיניו תדיר וכמש"כ המג"א בסימן תרפ"ב [סק"א ד"ה ע"ז אמינא] ובאמת שכן הוא מבואר להדיא במנחות דף מ"ט [ע"א] דאיבעי' להו ציבור שאין להם תמידין ומוספין איזה מהן קודם אי תדיר או מקודש ומוכח דתדיר קודם ואפילו לדחות. מ"מ הא י"ל דזהו דוקא כגון הני דהתדיר והאינו תדיר שוין הם במשך הזמן דיקריבם ודיו אבל כגון מזוזה ולולב דכשיעשה מזוזה יהי' המצוה זו קיימת לו גם לאחר יו"ט ולולב אינו רק בחג. לדעתי אפילו אם לולב הוי תדיר לגבי מזוזה מ"מ מזוזה קודמת כיון דמצותה יהי' נמשך אח"כ ואין לולב דוחה אותה. וראי' ברורה לזה מהא דבירושלמי סוף מגילה

11.בית יוסף או"ח (סי' תכט)

תכט א תניא שואלין בהלכות פסח קודם הפסח שלשים יום. נפרק קמא דפסחים (א) ואם תאמר והא תניא נפרק בני העיר (מגילה ב) משה מיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשיין בהלכות פסח קודם הפסח עשרת עשרת הלכות מה נהו ויש לומר דהא דתניא שואלין ודורשיין קודם הפסח שלשים יום לאו למימרא דלנו מחייבים לשאל ולדרוש בהלכות הפסח אלא דמשום דקיימא לן בעלמא (תוספתא סנהדרין פ"ה ה"ה) בשני תלמידים ששואלים אחד שואל כענין ואחד שלא כענין נוקטין לשאל כענין אחד לאשמועינן דכל ששאל בהלכות הפסח שלשים יום קודם לפסח תשיב שואל כענין וכן פירש הר"ן (פסחים ב: פד"ה העשה מגילה ב: ד"ה טריס). ועוד יש לומר דדיני פסח על כל פנים נריך להודיעם לעם קודם לפסח שלשים יום כדי שיהיה להם שעות רב להמטק נטוהנת החיטים ואפיית מנה והגעלת כלים ויעור חמץ דלילו פסח לית להו תקנתא אי לא עבדו להו כהלכתיהו מקמי הכי מה שאין כל בשאר מועדים דבעצרת ליקח דייט יוחר מנשאר יו"ט ובסוכות אף על גב דליכא מנות סוכה ולולב אין נריך ללמוד בהם כל כך דייט דאפילו סוכה גנבין ורקב"ש כשהי (סוכה ה:) וכדפשת קני בשמים כהלכתן ושלשית אפילו טפת (שם ה:) ולולבם ואחרונים רובם כשרים ועוד שאין טרחם סוכה ולולב מרובה ודין להמטק בהם בערב החג ומשום הכי לא בעי לשאל ולדרוש בהלכותיו כל כך וכן קודם והא דתניא שואלין בהלכות פסח קודם והלכות מה נהו היינו לדרוש נטעמים שבעצרת נטוהנת מועד החג וגם כן לדרוש דבגדים שאסור ומותר לעשות מיו"ט ומדע דדומיא דעצרת קמי שאין צו הלכות אחרות אללא אלו וכן שואלין פסח ומג לא קאמר אללא על הלכות אלו אבל שאר הלכות קודם לכן שואלין ודורשיין בהם קודם לפסח שלשים יום קודם ובסוכות יום או יומיים. ועוד יש לומר דנפרק קמא דעצרת וזה (ה:) אמרינן דטעמא דענין קודם לפסח שלשים יום מפני הקרבן כדי לטדקו ממומין כלומר של יתראל חייבין להקריב קרבן לתג זה נריכין שלשים יום לדרוש להם בהלכות הפסח כדי שיהא שעות לכולם ליקח להם קרבנות מדויק ממומין ואף על גב דהשאל בעוונתיהו אין לנו קרבן כיון דסמן שהיה קרבן המקונו שיהו דורשיין שלשים יום קודם מקנה לא זה ממחמה וא:)

14.טורי אבן מגילה (כט:)

כוותיה דר' יצחק נפחא מסתברא תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם. קשה לי הא בפרק ב' דשבת (כז:) אמרינן דגר חנוכה עדיף לקידוש היום, אע"ג דקידוש היום תדיר אפילו הכי גר חנוכה עדיף משום פרסומא ניסא, והכא נמי אע"ג דראש חודש תדיר תקדים בקריאת התורה של חנוכה לשל ראש חודש משום פרסומא ניסא דקדים לתדיר כמו התם. שוב ראיתי להתוס' שכתבו שם (בד"ה הדר) בשם רשב"א בחל ראש חודש טבת בשבת מפטירין בנרות דוכריה משום פרסומא ניסא ולא של ראש חודש, ועוד כיון דהמפטיר קורא בשל חנוכה יש לו להפטיר מענין שקרא, ומה שמקדימין לקרות בשל ראש חודש, משום דבקריאת התורה כיון דמצוי למיעבד תרווייהו תדיר קודם, אבל היכא דלא אפשר למיעבד תרווייהו פרסומא ניסא עדיף, ועוד בקריאת

15.קובץ שעורים פסחים (אות רה)

רה) ולהקריב תדיר ושאינו תדיר בבית אחת הנה בתוס' ריש תמורה, הביאו מירושלמי, גבי מקדים תרומה לביכורים, דבמפריש שניהן בבית אחת ליכא לאו דלא תאחר, אבל עובר בעשה שהיה לו להקדים ראשון לשני, והרי קרא שמם בב"א ולא ליכא, כיון דלא הקדים שני לראשון, וה"ג כיון דמצוה להקדים תדיר, עובר בעשה אם מקריבין בב"א.

12.תוספות רי"ד מגילה (כט:)

חזור. דאלמא מפסיקין ההפטרות של סדר הפרשה ומפטירין באלה ד' פרשיות, וה"ג הפטרת חזק בענין למימר, ואין לומר כאן תדיר קודם. ואדרבה בהפטרות מניחין התדיר ומפטירין מעין המאורע, באלה ד' פרשיות ובר"ה וחנוכה שחלו להיות בשבת, ככולן אנו מניחין התדיר, הי"ג מניחין ר"ח תדיר ומפטירין בחנוכה. ועוד לעולם המפטיר (קמא) [קורא] מה שקרא השביעי, ואנה קרא השביעי בחנוכה, והא חמשה קרו בפרשה והששי ב"ה והשביעי בחנוכה, וכיון שקורא המפטיר בחנוכה, מפטיר בחנוכה, דלעולם ההפטרות דומה לקריאת המפטיר [מהדרית].

שם הלוי המת ובטול ת"ת להלויתו.

ובו ה' ספיקים:

א א מבטלין תלמוד תורה להוצאת המת = למאן דמתני לאחרים אין לו שיעור אפילו יש עמו כמה אלפים מתבטל בשבילו למאן דקרי ותני דהיינו = שקרא (6) ושנה ועדיין לא שנה לתלמידים ג אם יש ס' רבוא אין צריך להתבטל בשבילו ואו למאן דלא קרי ותני כיון שיש לו מי שיתעסק עמו אין צריך להתבטל בשבילו די והוא שיש שם עשרה וי"א דעכשו מן הסתם מנטלין שאין לך אחד משלל ממן סה שאנו נמקל או נמשה (כיו בשם הרמב"א סיב דכתובת שכיב בשם סמ"ג) (7) ואשה וי"א שדינה כמאן דקרי ותני ה וי"א שדינה כמאן דלא קרי ותני וכן נהגו באשה ותינוק לקולא ה וכו' ואין מבטלין ת"ת למת כשיש מי שיתעסק עמו כל צרכו אלא עוסק בתורה (8) ואינו צריך (9) לצאת ולראות אם יש עמו כל צרכו אם לא אלא כיון שיש שם מי שיעשה מעשה תלמוד תורה שלו קודם ו (10) ותינוקות של בית רבן אין מתבטלין כלל:

ולמעשה אין נוהגים כן שלא נוהגים ללוות ולבטל תורה ולכאול אין לזה טעם, ועל באחרונים שטרחו למצוא טעם למנהג ומצינו כמה טעמים. א י"א שהחייב ללוות דוקא כשרואה את המת דאז מחוייב ללוותו, וסמך לזה ממסכת שמחות (פ"א) כך היה ר"י בר אלעאי עושה בשעה שהיה רואה את המת ואת הכלה וכו', וכן כתב בהעמק שאלה (שאלתא י"ד אות ב' ושאל ל"ד אות ב') להוכיח מהשאלות, אמנם על בבי"ש (אהע"ד סי' ס"ה סק"ג) דלהלכה אינו כן ואפי' אינו רואה חייב לבטל עיין שם. ב על קרבן נתנאל בר"ש (סי' ה' אות מ') דמי שתורתו אומנותו אינו חייב לבטל מלימודו, דאל"כ מאי רבותי דר"י בר אלעאי עיין שם. ג דהנה גי' הגמ' דידן כדאי צרכו היינו כגון דחייצי מאבולא ועד סיכרא, אמנם על בהעמק שאלה (שאלתא י"ד אות ג' ד"ה עולא אמר) דגי' השאלות 'היינו מיל, ולימא מיל הא קמ"ל שיעורא דמיל כמה חייב כמן אבולא ועד סיכרא, ויסוד הדבר מגמ' בסוטה (מ"ו ע"ב) גבי לוי' לאדם חי דאיכא שיעורא, וה"ה הכא להאי גידסא ס"ל לעולא דאיכא שיעור בלוי' למת והיינו עד מיל, דיותר מהילוך מיל אינו חייב יותר ללוותו עיין שם. וכתבו האחרונים דאמנם כל טעם בפנ"ע אינו מספיק, אבל בצירוף כל הטעמים אפשר למצוא סמך להמנהג.

ענין ב' - בענין מחילת ת"ח

יא א אם בשעת בנין ביה יב (11) התנו עליו להשתמש בו מותר להשתמש בו י (12) כחרבנו אבל יד ביישוב לא מהני (13) תנאה ואפילו כחורבנו לתשמיש מנונה כגון זריעה וחשבונות של רבים לא מהני תנאה כד"א בבתי כנסיות (14) מי שבחוצה לארץ אבל בבתי כנסיות שבא"י לא מהני שום תנאי:

הקודש נ"מ סי' קכ"ח וק"ז]: יא. לאחר שחרבו. אפי' (15) צמ"ל ר"י זי רב כ"ה]: יב. התנו עליו. משמע דוקא שהתנו בפירוש אבל מסתמא לא אמרי' על תנאי הן עשויות דדוקא צבצל היה כן אבל לא בשאר ארצות וכ"מ בטור וזמירי גם הרמב"ם השמיט דין זה דה"כ שצבצל על תנאי הן עשויות משום דס"ל דוקא צבצל היה כן בזמניהם וכ"מ ממ"ש ס"י בשם ר"י זי רב וכ"ה צ"ג דף רס"ה' בשם ריא"ז דדוקא אורחים שרי:

ובאמת מרמב"ן [כו ע"ב ד"ה והא] ור"ן פ' טעמיה. גם מטור ומרדכי וש"ע אין ראייה. בני העיר [ס ע"א ד"ה בתי] והגהות אשר"י ד"ל דנקטו התנו לרבנותא דאף שהתנו [שם] משמע דקאי על כל הארצות, וכן בפירוש אסור להשתמש בכניניה (ו), והיינו בפסקי מהר"י ורי"ל סי' נ"א, ואף דבש"ס דלא כתבו כן רמב"ן ור"ן והגהות אשר"י, נזכר בכל, נ"ל דלאו דוקא. וראיה נ"ל דס"ל דמותר אפילו בישובן ע"ש. גם י"ל מש"ס דף כ"ט [ע"א] שם עתידין בתי דלדין הוא מסתמא הוי תנאי, אבל לטור כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ וש"ע וסייעתו דאין התנאי מועיל אלא על ישראל, קל וחומר מתבור וכרמל שלא באו חורבנן. אמרינן דסתמא לא מסקי אלא לפי שעה ללמוד תורה נקבע בארץ אדעתיהו שחרבו עד שיתנו בפירוש. ישראל, כל שכן בתי כנסיות ובתי מדרשות ואולי דבבבל היה שניה שחרבו בתי המדרש שקורין ומרביצין בה תורה, דאף שמוכרי אמרינן מסתמא על תנאי, וצ"ע. בכל הוא הדין לשאר ארצות, דז"ל בחר

ענין ג' - בענין באיזה מקום נאסר בביה"ק

דלכך בתי הקברות של רבים דכיון דאיצטו יהווא קרקע לבית הקברות חזק עליה ככוליה קרקע שם בית הקברות ואיסורי ואפי' במקום שלא נקברו שם המתים דהא להכי אקצינהו לכווי ארעא.

קברות מנ"ל להקל צאלנות, אלא נראה דכל שאינו על הקברות אין צו שום איסור וכמש"כ צהדיא הסמ"ג הוצא צ"ג, ואף שהקצום לביה"ק אין כאן רק משום נדקה ורשאין להחליף את השדה באחרת, והלכך אין כאן איסור הנאה משום הוקצה למצותו כמו ד' מינים של לולב וסוכה דהתם אי אפשר להחליפן אבל הכא דמי לדי' מינים לפני החג דאינן אסורין, ואפי' קבר שנקבר כבר צו מת נמי אינו אסור משום הוקצה למצותו דא"כ אפי' קרקע עולם נמי ליחסר מחמת הוקצה למצותו, אלא ודאי אין קיום המצוה בקרקע אלא בכבודו של מת והקרקע רק משמש לכבודו וכמו הקרדוס שחופרין צו הקצר

ו ודע דלשון הרמב"ם שהכאנו בסעיף ב' שכתב בית הקברות אסורין בהנאה כיצד אין אוכלין וכו', אין כוונתו איסור הנאה ממש אלא כלומר שאסרום בהנאה מטעם קלות ראש והוא איסור הנאה דרבנן [מנ"ל], והר"ן (ט): כתב על אין מלקטין בהם עשבים, מפני שאסורים בהנאה ע"ש, ואינו מובן דאפילו אם נאמר דס"ל כהר"י ישעיה שהביא הטור בסימן שס"ד דשעל הקבר אסור בהנאה, מ"מ הא להדיא מבואר שעל כל הבית הקברות אסור אפילו גדול הרבה, ואפילו אין שם קברים כלל אלא כל המקום שהוקצה לבית הקברות, ולכן נלע"ד דגם כוונת הר"ן כמ"ש בכוונת הרמב"ם, כלומר שחכמים אסרום בהנאה מפני כבוד המתים, ונהני' לא תפס כן נדכריו ומצד דנקבר בנין מידי ע"ש, זה ודאי ממוה ע"ש ודוק. ועיין צ"ח שכתב ג"כ ענין זה:

ענין ד' - בענין ליטול ידיו אחר ביה"ק

כתב רבינו הגדול ז"ל בספר תורת האדם, נהגו במקומותינו לקנח בעפר ולתלוש [עשב] מן המחובר לאחר קדיש ולרחוץ ידים באמת [המים]. ואומרים שהם רומזים ליצירת האדם כענין שאמרו באגדה ²²⁸ ולקח הכהן מים קדושים בכלי חרס ומן העפר, למה מים ועפר מפני שתחלתה מן המים וסופה מן העפר, לפי נבדקת בהם אם טהורה היא כברייתה ואם לאו תחזור לעפרה.

[ומן] [וכן] העפר והמים הללו רמז ליצירה ולמיחה הם, והעשב רמז לתחיית המתים כענין ²²⁹ ויציצו מעיר כעשב הארץ. ומפי א' מרבתי שמעתי קבלה בידו שהוא רמז לטהרת הטומאה. לומר שאין טומאה זו נטהרת אלא בענין ג' דברים הללו במים ואפר פרה ואזוב, וזה טעם יפה ²³⁰ ע"כ דברי רבינו ז"ל. והגאון ז"ל ²³¹ נשאל על זה ואמר שלא נהגו בהם, ושאלו צריך לרחוץ ידים בשובו מן הקבר אלא לנושאי המטה או לנוגעי בקבר, ובמקום שנהגו, טוב ומנהג חסידים הוא, אבל אותם עשבים אין תולשים אותם מבית הקברות אלא מחוצה לו ד' אמות, ואין זה מקומו.

נשאל לגאון (שיש חיג שיד ס"ט) נוהגים אצלנו כשחוזרים מבית הקברות רוחצין ידיהם וכו' עד סוף הסימן. נמרת האדם (עמ' קנ"ה): **וכתב עוד** (עמ' קט) על מה שנהגו לקנח בעפר ולתלוש עשב ולרחוץ ידיהם מפי אחד מרצמי שמעתי קבלה בידו שהוא רמז לטהרת הטומאה לומר טומאה זו אינה נטהרת אלא בענין שלשה דברים הללו מים ואפר פרה ואזוב וזה טעם יפה עכ"ל: **וגם** נהגות אשרי פרק אלו מגלחין (פי' פו) כמזכיר אור זרוע (ה' אגולת טו"ם מכז ה"א) לאחר סיום קדיש לוקחים עפר ועמו עשב ומשליכין אחר גווס ולרחוץ ידיהם כשחוזרים מבית הקברות אין לריחם ואם נהגו רוחצים ואין בכל כלום: וזה לשון הכל ט' (פו.) וכשיזלזל מבית הקברות מולטין עשין נגור עפרם וזרקין על ראשם דרך נער על דרך זירקו עפר על ראשם השמימה (איזו נ' י) ואמר כן רוחצים ידיהם ואומרים (דברים כ"ו-י) ידיו לא שפכו את הדם הזה

ציבור אומר [ג] **נשאלו** רב ברוך דיין האמת וגדולי ואחד כפי מה שרואה עיירות וכפרים שאין שוהספד ונכנסין לבית ברכה של מנחם אבליים שאין אבליים נכנסין מבי מברכין אותה בבית האב לבית הקברות כל שבו לרחובה של עיר מברכי שבעה והוא שיש שם כשאר הברכות כמו שעו לא יצאו לבית הקברות ונכיתו של האבל ומברכו ובדורותינו בטלו מנהג חובה ואפילו הברכות כו הי אלא רב ויהיו טרי

ומותנא מיננא ומכל עמיה בית ישראל ואמרו אמן וכו'. הכי אמר גאון מנהגו להתרחק מבית הקברות שיעור חמשים אמות או מאה אמות ויש מקומות שבנין בית לדבר זה אבל לתוך ארבע אמות לא יד דמת תופס ארבע אמות לקריאת שמע. נשאל לגאון נוהגין אצלנו כשחוזרין מבית הקברות רוחצין ידיהם קודם כניסתן לבתיהן ויושבין על הדרך מה טעם והשיב אין צריכין לרחוץ ואם נוהגין ורוחצין אין בכך כלום

ענין ה' - בענין להפטיר קטן בד' פרשיות

(כ) וְלִגְמַר עִמָּהֶם הַפְּרָשָׁה, וְאָמַר קָדִישׁ, וְחֹזֵר וְקִרְאָה עִם הַמַּפְטִיר מֵהַשְּׂבִיעִי. הגה (כא) וְכֵן נוֹהֲגִים בְּיוֹם-טוֹב שְׂאִין מַפְטִיר מִמֵּינֵי הַקְּרִיאָה, אֲבָל בְּחַל שְׂאִסוֹר לְהוֹסִיף עַל מִנְיַן הַקְּרִיאָה, הַשְּׂלִישִׁי הוּא מַפְטִיר. וְכִיּוֹם שְׂמוּצִיאִין שְׁנֵי סְפָרִים (כב) או שלשה, המפטיר קורא באחרונה. וְקָטָן יָכוֹל לְקַרְוֹת בְּפִרְשַׁת הַמּוֹסְפִין (כג) * או בארבע פרשיות שמוסיפין באדר, וְכֵן נוֹהֲגִים (ר"ן ומרדכי פרק ב' דמגילה) (כד) אף-על-פי שיש חולקים. (כה) וְאִמְרִים קָדִישׁ (כו) קָרַם שְׁעוּלָה (ט) הַמַּפְטִיר, וְאִין חֲלוּק בְּנֵה בֵּין הוֹסִיפוֹ עַל מִנְיַן הַקְּרִיאָה או לא וְכֵן מוֹצִיאִין סְפָר-תּוֹרָה אֶחָד (י) או שלשה (כ"י כשם הר"ר ישעיהו והרא"ש ורבינו ירוחם): ה' (כז) * אִם לֹא נִמְצָא

מִתּוֹכָהּ, וְכִיּוֹם לְצִיּוֹן בְּטוֹן יִסָּן קָטָן וְכִשְׁחֹזֵר עִם אֶחָד מֵהַשְּׂבִיעִי אֵלָּא אַחַר אֵינוֹ עוֹלָה מִן הַמִּנְיָן: הַכָּא שְׂאִין בֵּינָן דְּלֹא אֶפְשָׁר בְּעֵינֵינוּ אַחַר, שְׂבִיר סִים הַפְּרָשָׁה שְׂשֵׁנָה לְשֶׁבַת זו, וְכַמְבָּאָר שֶׁם דְּהִיבָא דְלֹא אֶפְשָׁר עוֹלָה לְמִנְיָן: חוּבָה, (כז) מִכָּל מְקוֹם הָרִי עֲכָשׁוּ הַשְּׂלִישִׁי-צְבוּר קוֹרָא וּמְשַׁמֵּעַ לְצְבוּר וּמוֹצִיאִם יְדֵי חוּבָתָן. וְיֵשׁ מִחֲמִירִין בְּדָבָר שְׂלֹא לְקַרְוֹתוֹ לְקָטָן לְפָרְשַׁת זְכוּרָה³⁶⁷, וְכֵן לְפָרְשַׁת פָּרָה, שְׂשֵׁשׁ אִמְרִים שְׁגָם הִיא מְדֹאֲרִיתָא³⁷, וְכֵן הַסְּפִים בְּאַלְיָה רְבָה וְדָרְךָ-הַחַיִּים. וְכִיּוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל שְׁבוּעוֹת שְׂקוֹרִין הַמְּרַבָּה לְמַפְטִיר³⁸, וְכֵן בְּשְׂבִיעִי שֶׁל פֶּסַח שְׂקוֹרִין הַשְּׂיָרָה³⁹ וּבְשֶׁבַת שׁוּבָה, גַּם-כֵּן נוֹהֲגִין שְׂאִין קוֹרִין אוֹתוֹ לְכַתְחֵלָה לְמַפְטִיר⁴⁰. וּבְחֻשׁוֹבַת פְּרַח-שׁוֹשָׁן הַעֲלָה לְעָקֵר דְּהַקָּטָן לֹא יִקְרָא בְּאַרְבַּע פְּרָשִׁוֹת, וְהִבְיָאוּ בְּחִדוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגָר. וְאָמְנָם גַּם בְּשָׂר מַפְטִיר גַּם-כֵּן, וְיִקְרָא בְּקָטָן שְׂהִיגֵעַ לְחַנּוּף, שְׂיִדְעַע לְחַתֵּף הַאוֹתִיוֹת בְּטוֹב, וְדִלָּא כְּאוֹתָן שְׂמִנְיָחִים קָטָנִים הַרְבֵּה לִּמְרַת הַהַפְטָרָה וּמִ"א זְטִי הַרְצָר הַלְרֵה. וְרַד) אַחֲטִלְמִי עֵשֶׂנֶה חוֹלְמִים הֵינּוּ וְרַח) הַחֲלוּמִים חֲרִירָא לְהוּ דוּבָא הַשִּׁיחַ זְשִׁירָא דְמַחֲזִיר מֵהַ

(ד) כתב גרמ"א נסימן רפ"ב, קטן עולה שאין קורין למפטיר גד' פרשיות רק למי שנהי למפטיר אפילו גד' פרשיות, וכן דעני אשה, וזהרבה מקומות נוהגין שהגדול שזכור הז"ח והט"ו נסימן זה, אבל דעת המהרש"ל דאין הקטן עולה לפרשת זכור ולכתחלה גם לא לפרשה פרה, כיון דהן מדאורייתא, ובא"ר נסימן זה וסימן רפ"ב מלמד דככל הד' פרשיות לא יעלה הקטן מפטיר, ובשערי חיים שער ט' סק"ב הוצא מנהג